

PIOTR P. ROMAŃCZYK, TOMASZ LUBERA, ANDRZEJ J. WŁODARCZYK*

SYNTEZA I WŁAŚCIWOŚCI SPEKTROSKOPOWE ORAZ
ELEKTROCHEMICZNE HYDROKSO(IZOPROPOKSO)-
[TRIS(3,5-DIMETYLOPIRAZOL-1-ILO)BORANO]-
NITROZYLMOLIBDENU(II)

SYNTHESIS, SPECTROSCOPIC
AND ELECTROCHEMICAL PROPERTIES
OF HYDROXO(ISOPROPOXO)[TRIS(3,5-
DIMETHYLPYRAZOL-1-YL)BORATO]-
NITROSYLMOLYBDENUM(II)

Streszczenie

W artykule opisano syntezę mieszanego hydrokso(izopropokso) kompleksu [tris(3,5-dimetylopirazol-1-ilo)borano]nitrozylmolibdenu(II), $[\text{Mo}(\text{NO})(\text{Tp}^{\text{Me}_2})(\text{OH})(\text{OPr}^t)]$ i przedstawiono jego pełną charakterystykę spektroskopową oraz elektrochemiczną.

Słowa kluczowe: kompleksy nitrozyłowe molibdenu, tris(pirazolilo)boran, alkoholany, woltametria cykliczna

Abstract

The paper presents the synthesis of a mixed hydroxo(isopropoxo) complex of [tris(3,5-dimethylpyrazol-1-yl)borato]nitrosylmolybdenum(II), $[\text{Mo}(\text{NO})(\text{Tp}^{\text{Me}_2})(\text{OH})(\text{OPr}^t)]$, which has been fully characterised spectroscopically and electrochemically.

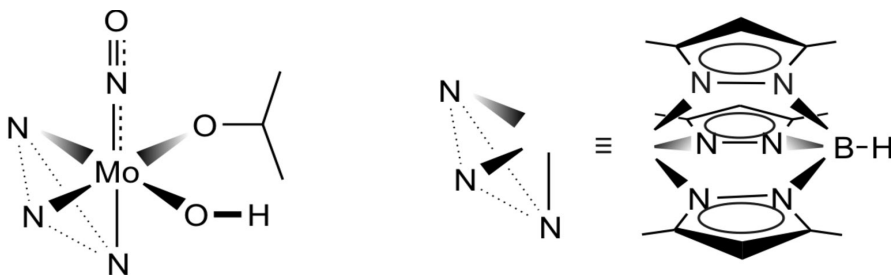
Keywords: molybdenum nitrosyl complexes, tris(pyrazolyl)borate, alkoxides, cyclic voltammetry

* Dr Piotr P. Romańczyk, mgr Tomasz Lubera (doktorant), dr hab. inż. Andrzej J. Włodarczyk, prof. PK, Zakład Chemii Fizycznej, Wydział Inżynierii i Technologii Chemicznej, Politechnika Krakowska.

1. Wstęp

Aktywność redoksova kompleksów zawierających diamagnetyczny rdzeń $\{\text{Mo-NO}\}^4$ (formalizm E-F)¹ stabilizowany przez ligand κ^3 -hydrotris(3,5-dimetylopirazol-1-ilo)boranowy, $[\text{Tp}^{\text{Me}_2}]^-$ i dwa koligandy anionowe (np. halogenkowy, alkoksylanowy, amidowy, tiolanowy), silnie zależy od struktury pierwszej sfery koordynacyjnej Mo(II). Istotne znaczenie ma fakt, że te elektronodeficytowe układy o formalnej $16e$ konfiguracji² Mo, wykazują dobrze zdefiniowany, często odwracalny potencjał redukcyjny $E_{1/2}$, którego wartość można dokładnie ustalać w zakresie aż ok. 2200 mV, dobierając koligandy X⁻ i Y⁻ lub łącząc jednostkę $\{\text{Mo}(\text{NO})\text{Tp}^x\}^{2+}$ z drugim centrum metalicznym za pomocą liganda mostkowego, co stwarza możliwość badania oddziaływań międzycentrowych w stanach o mieszanej walencyjności [1–3]. Na energię orbitalu redoksowego (LUMO, dominujący udział $4d_{xy}$, Mo)³, a zatem na wartość $E_{1/2}$, ma wpływ elektroujemność X⁻ i Y⁻ oraz siła oddziaływań $p\pi_{\text{X(Y)}}-d\pi_{\text{Mo}}$ stabilizujących kompleks. Wykazano, że bis-alkoksylanowe (X = Y = OR) kompleksy zawierające fragment $\{\text{Mo}(\text{NO})(\text{Tp}^{\text{Me}_2})(\text{OCH}_2)_2\}$ (układy jedno- i dwurdzeniowe) katalizują elektroredukcję chloroformu, o ile ich potencjał $E_{1/2}$ jest nie mniej katodowy niż $-1,82$ V wzgl. Fc^+/Fc [4, 5]. Obecność wolnego alkoholu w mieszaninie reakcyjnej lub terminalnych grup hydroksylowych w ligandach, jak w kompleksie $[\text{Mo}(\text{NO})(\text{Tp}^{\text{Me}_2})(\text{OH})(\text{OPr}^f)]$, hamuje proces katalityczny, co świadczy o jego rodnikowym charakterze [4].

W artykule opisano syntezę i przedstawiono pełną charakterystykę spektroskopową oraz elektrochemiczną hydrokso(izopropokso)[tris(3,5-dimetylopirazol-1-ilo)borano]nitrozylniobidenu(II), $[\text{Mo}(\text{NO})(\text{Tp}^{\text{Me}_2})(\text{OH})(\text{OPr}^f)]$ (rys. 1), który stanowi rzadki przykład mieszanego (alkokso)hydrokso kompleksu.

Rys. 1. Budowa hydrokso(izopropokso)[tris(3,5-dimetylopirazol-1-ilo)borano]nitrozylniobidenu(II)

Fig. 1. The structure of hydroxo(isopropoxo)[tris(3,5-dimethylpyrazolyl)borato]nitrosylmolybdenum(II)

¹ Formalizm Enemark–Felthama, $\{\text{MoNO}\}^n$, gdzie n jest sumaryczną liczbą elektronów opisanych orbitalami $4d$ Mo i π^*_{NO} . Czytelnika zainteresowanego strukturą elektronową kompleksów skorpionianowych nitrozylniobidenu odsyła się do pracy [2].

² Zgodnie z regułą 18 elektronów; pod uwagę bierze się elektrony walencyjne Mo (6) i obojętnych ligandów: NO (3e), Tp^{Me_2} (5e), X i Y (po 1e), co daje łącznie 16e. Przeszkodą w rozszerzeniu oktaedrycznej sfery koordynacyjnej Mo (L.K. = 6) jest obszar zawady przestrzennej zlokalizowany wokół liganda $[\text{Tp}^{\text{Me}_2}]^-$.

³ Liniowy układ Mo-N-O wyznacza oś z.

2. Eksperyment

2.1. Materiały i aparatura

Kompleks $[\text{Mo}(\text{NO})(\text{Tp}^{\text{Me}_2})_2] \cdot \text{C}_6\text{H}_5\text{CH}_3$ otrzymano zgodnie z procedurą opisaną w literaturze [6]. Trietyloaminę ($\geq 99\%$, Sigma-Aldrich) i dichlorometan (G.R., Lach-Ner) przedestylowano przed użyciem, odpowiednio z nad sodu i wodoru wapnia, *n*-heksan (ACS, Merck) i izopropanol (cz., Reakhim) zastosowano bez dodatkowego oczyszczania. Syntezę prowadzono w atmosferze argonu (Argon 5.0, Linde Gas).

Widmo IR próbki w postaci pastylki z KBr zarejestrowano za pomocą spektrofotometru Bio-Rad FTS 165C w Katedrze Chemii i Technologii Tworzyw Sztucznych PK. Pomiar ^1H NMR w CDCl_3 wykonano wykorzystując spektrometr Varian Mercury-Vx 300 MHz w Pracowni Spektroskopii NMR Wydziału Farmacji UJ; przesunięcia chemiczne odniesiono do sygnału reszkowego CHCl_3 (δ 7,26 ppm). Analizę masową ESI (jonizacja przez elektro-rozpylanie) przeprowadzono, stosując spektrometr Bruker-Daltonics Esquire 3000 w Zakładzie Neurobiochemii Wydziału Chemii UJ.

Pomiary metodą voltametrii cyklicznej przeprowadzono w Zakładzie Chemii Fizycznej PK za pomocą analizatora elektrochemicznego BAS 100B/W (Bioanalytical Systems, USA). Badania wykonano w 0,1 M roztworze $[\text{tBu}_4\text{N}][\text{PF}_6]$ (electrochemical grade, $\geq 99,0\%$, Fluka) w osuszonym CH_2Cl_2 w atmosferze argonu (Argon 5.0, Linde Gas) przy szybkości skanowania 0,1 V s^{-1} . Zastosowano układ trójelektrodowy składający się z platynowej dyskowej elektrody pracującej (Mineral, Polska), platynowej elektrody pomocniczej (druć) i elektrody odniesienia Ag/AgCl (3M NaCl) przyłączonej przez klucz elektrolityczny wypełniony roztworem elektrolitu podstawowego w CH_2Cl_2 . Zastosowano kompensację iR. Potencjały podano względem ferrocenu jako wzorca wewnętrznego, którego dodano pod koniec pomiaru.

2.2. Synteza kompleksu $[\text{Mo}(\text{NO})(\text{Tp}^{\text{Me}_2})(\text{OH})(\text{OPr}^i)]$

Do roztworu $[\text{Mo}(\text{NO})(\text{Tp}^{\text{Me}_2})_2] \cdot \text{C}_6\text{H}_5\text{CH}_3$ (0,50 g, 0,65 mmol) w 50 cm^3 dichlorometanu dodano nadmiar wilgotnego izopropanolu (ok. 0,5 % H_2O , 1 ml) i Et_3N (0,5 cm^3). Reagenty mieszano i ogrzewano w temperaturze wrzenia pod chłodnicą zwrotną przez 1 h. Różowoczerwony roztwór schłodzono do temperatury pokojowej i odsączono od białego osadu soli $\text{Et}_3\text{NH}^+\text{I}^-$. Do przesączu dodano *n*-heksanu i pozostawiono mieszaninę w temperaturze -10°C przez noc. Mieszaninę zdekantowano i przesączono, a klarowny roztwór odparowano do sucha *in vacuo*. Pozostałość rozpuszczono w niewielkiej objętości dichlorometanu i rozdzielono na kolumnie, stosując mieszaninę dichlorometan/acetone (8:1 v:v) jako eluent oraz żel krzemionkowy (Silica Gel 60, 70-230 mesh, Merck) jako fazę stacjonarną. Pierwsza frakcja (pomarańczowa) stanowiła poprzednio opisany [7] kompleks $[\text{Mo}(\text{NO})(\text{Tp}^{\text{Me}_2})(\text{OPr}^i)_2]$, druga frakcja (czerwona) – badany związek, który krystalizowano z mieszaniny dichlorometanu z *n*-heksanem. Uzyskane mikrokryształy suszono w temp. 80°C oraz pod próżnią. Otrzymano 0,22 g (67,8%) $[\text{Mo}(\text{NO})(\text{Tp}^{\text{Me}_2})(\text{OH})(\text{OPr}^i)]$.

3. Wyniki i dyskusja

Kompleks $[\text{Mo}(\text{NO})(\text{Tp}^{\text{Me}_2})(\text{OH})(\text{OPr}^i)]$ otrzymano w reakcji $[\text{Mo}(\text{NO})(\text{Tp}^{\text{Me}_2})_2]$ z wilgotnym izopropanolem w obecności trietyloaminy, która promuje podstawienie dwóch

miejsc koordynacyjnych; przejściowo powstaje nietrwały paramagnetyczny (17e) kompleks Mo zielonej barwy. Badany związek scharakteryzowano metodami spektroskopii IR, ESI-MS i ^1H NMR w pełni potwierdzając jego strukturę. Wyniki pomiarów przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1

**Charakterystyka spektroskopowa i elektrochemiczna kompleksu
[Mo(NO)(Tp^{Me2})(OH)(OPr^t)]**

IR ^a /cm ⁻¹	1663s, 1624s (ν_{NO}); 3586m ($\nu_{\text{O-H}}$); 2547w ($\nu_{\text{B-H}}$); 1543 ($\nu_{\text{C=C}}$); 1451-1374 ($\nu_{\text{C-Me, arom.}}$); 2965m-2867w ($\nu_{\text{C-H}}^{\text{Me, alif./arom.}}$)
ESI-MS ^b <i>m/z</i>	502,2 (502,2) [$M + \text{H}$] ⁺ , 484,6 (484,2) [$M - \text{OH}$] ⁺ , 1000,2 (999,3) [$2M + \text{H}$] ⁺ , 442,4 (442,1) [$M - \text{OPr}^t$] ⁺
¹ H NMR δ_{H} /ppm (multipletowość, integracja) ^c	8,67 (br, 1 H, OH), 6,11 (sp, 1 H, OCH(CH ₃) ₂ , ³ J _{ab} = 6,0 Hz), 5,86, 5,79, 5,74 (s × 3, 3 × 1 H, Me ₂ C ₃ HN ₂), 2,53, 2,50, 2,36, 2,35, 2,33, 2,32 (s × 6, 6 × 3 H, (CH ₃) ₂ C ₃ HN ₂), 1,51, 1,33 (d, 6 H, d, 6 H, OCH(CH ₃) ₂ , ³ J _{ab} = 6,0 Hz)
$E_{1/2}$ ^d /V (ΔE_p ^e /mV)	-1,87 (285), +0,90 ^f

^a Zarejestrowano w pastylce KBr; s = intensywne, m = średnio intensywne, w = słabe.

^b Najbardziej intensywny pik; wartości w nawiasach oparte na rozkładzie izotopowym obliczono programem ChemCalc (<http://www.chemcalc.org/>).

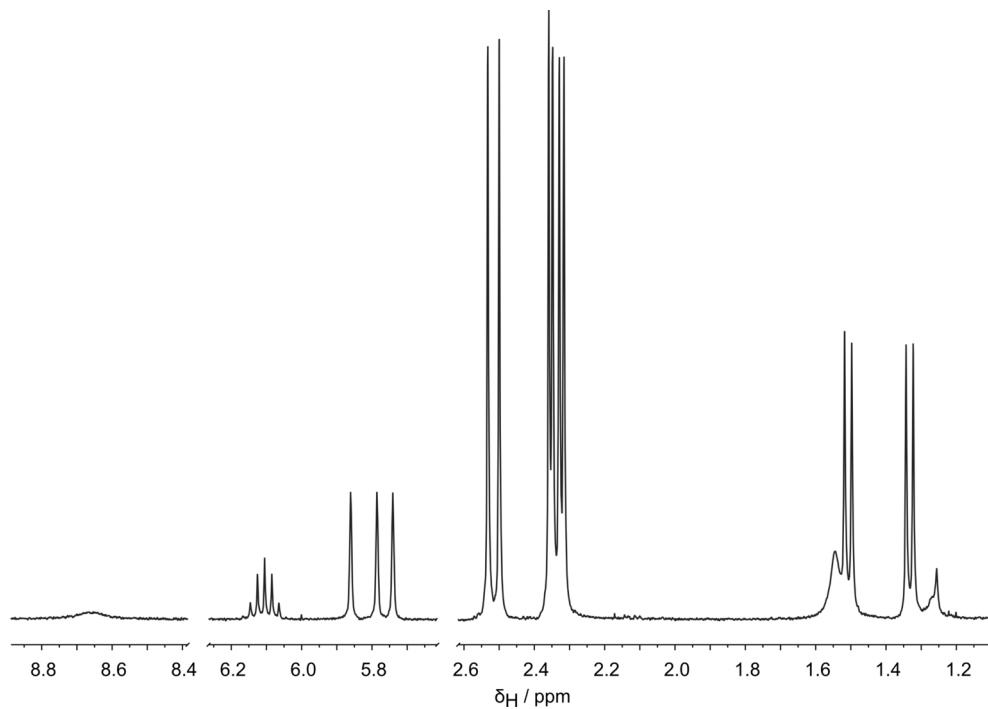
^c Widma zarejestrowano przy 300 MHz w CDCl₃; s = singlet, d = dublet, t = tryplet, sp = septet, br = sygnał szeroki.

^d $E_{1/2} = (E_{p,c} + E_{p,a})/2$; potencjały wzgl. Fc⁺/Fc zmierzone w CH₂Cl₂/0,1 M [ⁿBu₄N][PF₆] na elektrodzie Pt przy szybkości skanowania 0,1 V s⁻¹; stężenie kompleksu *ca.* 1 mM; Oszacowany błąd $E_{1/2}$ wynosi ±5 mV.

^e Różnica pomiędzy potencjałami pików anodowego i katodowego (dla pary Fc⁺/Fc $\Delta E_p = 60$ –65 mV).

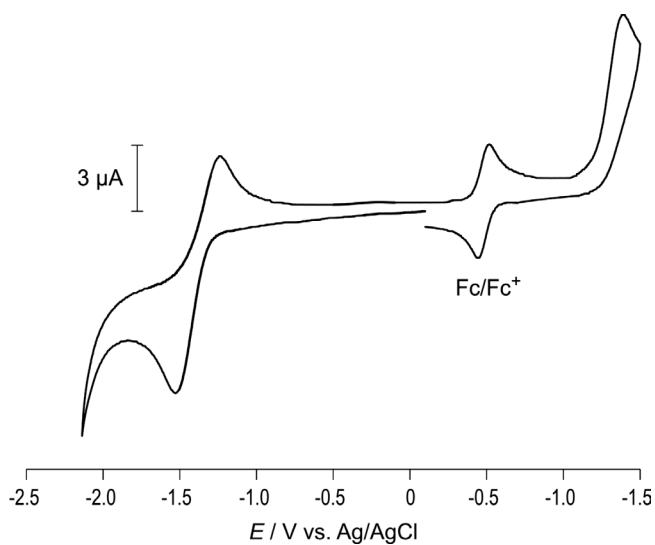
^f Proces nieodwracalny, potencjał pików anodowego.

W widmie IR, obok pasm charakterystycznych dla liganda [Tp^{Me2}]⁻, występują dwa ostre pasma ν_{NO} (1663–1624 cm⁻¹), co zapewne jest efektem związanym z ciałem stałym (ang. *solid state effect*). Podobne zjawisko zostało zaobserwowane wcześniej dla kompleksu [Et₃NH][Mo(NO)(Tp^{Me2})Cl₂] [8]. Ligand hydrokso daje wyraźne ostre pasmo ($\nu_{\text{O-H}} = 3586$ cm⁻¹), co pozwala sądzić, że cząsteczki kompleksu nie oddziałują ze sobą za pomocą wiązań wodorowych OH⁻OH. Analiza masowa ESI wykazała obecność, oprócz dominujących jonów pseudomolekularnych [$M + \text{H}$]⁺ sygnały od tworzącego się w fazie gazowej dimeru [$2M + \text{H}$]⁺ i jonów fragmentacyjnych [$M - \text{OH}$]⁺ i [$M - \text{OPr}^t$]⁺. Ze względu na bogaty rozkład izotopowy Mo w widmie obserwuje się klastry obejmujące szeroki zakres *m/z*. Widmo ¹H NMR (rys. 2) odzwierciedla brak płaszczyzny symetrii w cząsteczce kompleksu, wykazując trzy singlety pochodzące od protonów H⁴ pirazolilowych (δ 5,86–5,74) oraz sześć sygnałów o tej samej multipletowości od protonów grup metylowych (δ 2,53–2,32) liganda [Tp^{Me2}]⁻. Silne właściwości elektroakceptorowe rdzenia {Mo–NO}⁴ powodują odsłanianie protonu metinowego, który daje septet (stała sprzężenia spinowo-spinowego ³J_{ab} = 6,0 Hz) przy relatywnie niskim polu δ 6,11 w porównaniu z 2-propanolem (δ 3,94). Obecność dwóch dubletów przy δ 1,51 i 1,33 wynika z ograniczenia rotacji liganda OCH(CH₃)₂ przez przestrzennie rozbudowany tris(pirazolilo)boran. Proton liganda OH, nie zawsze widoczny z powodu szybkiej wymiany [9], reprezentowany jest szerokim sygnałem przy 8,67 ppm.

Rys. 2. Widmo ¹H NMR kompleksu [Mo(NO)(Tp^{Me2})(OH)(OPr^t)]

Fig. 2. ¹H NMR spectrum of [Mo(NO)(Tp^{Me2})(OH)(OPr^t)]

Rys. 3. Woltamogram cykliczny kompleksu [Mo(NO)(Tp^{Me2})(OH)(OPr^t)]

Fig. 3. Cyclic voltammogram of [Mo(NO)(Tp^{Me2})(OH)(OPr^t)]

Właściwości elektrochemiczne $[\text{Mo}(\text{NO})(\text{Tp}^{\text{Me}_2})(\text{OH})(\text{OPr}^i)]$ zbadano metodą woltametrii cyklicznej (rys. 3) w dichlorometanie. Kompleks ulega quasi-odwracalnej $1e$ redukcji przy potencjale $-1,87$ V typowym dla bisalkoksylianów $\{\text{Mo}(\text{NO})\text{Tp}^x\}^{2+}$. Różnica pomiędzy potencjałami pików anodowego i katodowego ΔE_p^{red} , znacznie większa od wartości 59 mV charakteryzującej proces elektrochemicznie odwracalny (jak utlenienie Fc), świadczy o spowolnionym przeniesieniu elektronu. Przy $+0,90$ V obserwuje się falę anodową związaną z całkowicie nieodwracalnym $1e$ utlenieniem. Podobne nieodwracalne procesy odpowiadające powstawaniu nietrwałych monokationów, o formalnej $15e$ konfiguracji Mo, obserwowano wcześniej dla kompleksów bishydrokso i bis(2-metoksyetanolo) nitrozylmolibdenu(II) [4].

4. Podsumowanie

W artykule opisano syntezę mieszanego hydrokso(izopropokso) kompleksu nitrozylmolibdenu(II), $[\text{Mo}(\text{NO})(\text{Tp}^{\text{Me}_2})(\text{OH})(\text{OPr}^i)]$, który wydzielono jako produkt reakcji $[\text{Mo}(\text{NO})(\text{Tp}^{\text{Me}_2})\text{I}_2]^-$ (generowany *in situ*) z izopropanolem i wodą. Przeprowadzone badania spektroskopowe (IR, ESI-MS, $^1\text{H-NMR}$) i woltamperometryczne w pełni potwierdziły strukturę badanego związku. Występowanie dwóch pasm ν_{NO} w widmie IR ($\Delta\nu_{\text{NO}} = 39$ cm^{-1}) jest nietypowe dla tego typu kompleksów jednocentrowych i świadczy o występowaniu specyficznych oddziaływań w ciele stałym. Dalsza dyskusja będzie możliwa po uzyskaniu danych dyfrakcyjnych.

Literatura

- [1] McCleverty J.A., Ward M.D., Jones C.J., Comments on Inorg. Chem., 2001, 22, 293.
- [2] Romańczyk P.P., Noga K., Włodarczyk A.J., Nitek W., Broclawik E., Inorg. Chem., 2010, 49, 7676.
- [3] Włodarczyk A.J., Romańczyk P.P., Inorg. Chim. Acta, 2009, 362, 4635.
- [4] Włodarczyk A.J., Romańczyk P.P., Lubera T., Kurek S.S., Electrochem. Commun., 2008, 10, 1856.
- [5] Romańczyk P.P., Włodarczyk A.J., Kurek S.S., Electrocatalysis of dehalogenation by Mo and W alkoxides, 61st Annual Meeting of the International Society of Electrochemistry, 2010, Nicea, Francja.
- [6] Reynolds S.J., Smith C.F., Jones C.J., McCleverty J.A., Bower D.C., Templeton J.L., Inorg. Synth., 1985, 23, 4.
- [7] Włodarczyk A.J., Romańczyk P.P., Lubera T., Nitek W., Czasopismo Techniczne, z. 1-Ch/2008, Wyd. Politechniki Krakowskiej, 2008, 155.
- [8] McWhinnie S.L.W., Jones C.J., McCleverty J.A., Collison D., Mabbs F.E., Polyhedron, 1992, 11, 2639.
- [9] McCleverty J.A., Rae A.E., Wołochowicz I., Bailey N.A., Smith J.M.A., J. Chem. Soc., Dalton Trans., 1982, 951.